

EKOLOGICKÁ NOVELA

Literárně-teoretická analýza textu J. Giona

ANOTACE:

Aktivita žáky interaktivní formou seznamuje s obsahem novely J. Giona, která se stala předlohou filmu a jejíž text snímek formou voiceoveru provádí. Žáci text ve skupinách po částech prostudují a následně s obsahem seznámí spolužáky. Část skupin vytvoří fiktivní začátek a závěr novely. V druhé části aktivity žáci provedou literárně-teoretický rozbor příběhu dle požadavků státní maturity.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a příroda, člověk a společnost

OV: jazykové vzdělávání a komunikace, přírodovědné vzdělávání, společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

- ZV a GV: ENV, OSV
- OV: OVDS, ČŽP

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

k učení, k řešení problémů, komunikativní

DOPORUČENÝ VĚK: 15+

CÍLE:

Žáci:

- znají obsah novely J. Giona *Muž, který sázel stromy*;
- umějí předložený text literárně-teoreticky rozebrat;
- vytvoří fiktivní začátek a závěr textu.

DĚLKA: 90 min. (včetně projekce ukázky filmu)

POMŮCKY:

- **PRACOVNÍ LIST** pro každého žáka
- text novely *Muž, který sázel stromy*: strany 1–13 rozstříhané na menší pasáže (bez číslování) pro skupinu A
- strany 28–52 novely včetně číslování pro každého člena skupiny D
- papíry a psací potřeby pro každou skupinu

POSTUP:

1. Sdělíme žákům název filmu, který si společně pustíme, a seznámíme je s úspěchem, který zaznamenal (viz animace.cz). Záměrně se zatím nezmíníme o ději nebo souvislostech příběhu.
2. Následuje **projekce ukázky filmu** (3.20–13.33 min.).
3. Rozdělíme žáky do 4 skupin (3 skupiny po 4 žácích, jedna početnější) a přidělíme jim úkoly:
 - **Skupina A** dostane obálku s rozstříhaným úvodním textem novely *Muž, který sázel stromy* do strany 13 (bez čísel stránek). Úkolem skupiny je prostudovat a seřadit text, jak následuje za sebou, přečíst jej s pochopením a vzájemně si jej objasnit.

- **Skupina B** má za úkol vymyslet úvodní děj novely, tj. děj, který předcházel filmové ukázce, v rozsahu dvou odstavců.
- **Skupina C** má za úkol vymyslet závěr, který by následoval po filmové ukázce, a rovněž jej zapsat v rozsahu dvou odstavců.
- **Skupina D** (nejpočetnější skupina) dostane očíslované a nakopírované stránky 28–52 novely. Jejím úkolem je text přečíst a prostudovat tak, aby její zástupci mohli seznámit s dějem příběhu žáky z jiných skupin.

Na vypracování úkolů mají skupiny cca 20 minut.

Poznámka: Stránkování odpovídá vydání publikovanému v nakladatelství Vyšehrad v roce 2004.

4. Skupina B představí ostatním fabulaci úvodu příběhu a skupina C fabulaci jeho závěru. Skupiny A a C pak spolužáky seznámí s reálnou podobou textu J. Giona.
5. Rozdáme žákům **PRACOVNÍ LIST**, který metodou řízeného rozhovoru a doplňováním informací společně vyplníme. Nejprve se zaměříme na literárně-teoretickou část, která je sestavena podle požadavků státní maturity.

REFLEXE:

Vysvětlíme žákům pojem „motiv literárního díla“ a – stále metodou řízeného rozhovoru – společně doplníme jednotlivé motivy do pracovního listu. Snažíme se žáky vést tak, aby cítili prolínání motivů, jejich gradaci i vyústění: například bez předchozího těžkého životního osudu (ztráta ženy a syna) by patrně nebylo ovčákovy pokory; člověk, který tolik udělal pro druhé, umírá sám a v anonymitě; přístup úřadů k „přírodnímu“ lesu; motiv války... Ptáme se žáků: Svědčí podle vás upravenost Elzéardova oděvu (poměrně rozsáhlá pasáž novely) o uspořádanosti jeho životních hodnot? Všimli jste si někdy, jak vzezření člověka koresponduje s jeho jednáním, hodnotami, které vyznává, životním postojem apod.?

POZNÁMKA:

Při reflexi můžeme postupovat i hlouběji, kdy se žáků ptáme: *Jak s textem koresponduje a rezonuje osud Jiřího Reynka, který text novely Muž, který sázel stromy přeložil pro nakladatelství Argo? Do listopadu 1989 nesměla být u nás tato novela vydána. Co na ní tehdejšímu režimu podle vás vadilo?*

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Pro žáky bylo nejtěžší vytvořit a zapsat dva odstavce začátku a závěru novely. Stěžovali si, že bylo těžké vyjádřit se stylisticky obdobně. Všichni žáci pracovali velmi soustředěně, navzájem si věnovali pozornost. Hodinu i text, který nabízí i tzv. školní seznam literárních děl, studenti chválili. Z hodiny odcházeli s vyplněným pracovním listem jako podkladem ke shromažďování záznamů z absolvované četby.

Jana Galgociová, Gymnázium Polička

JEAN GIONO: MUŽ, KTERÝ SÁZEL STROMY

Literární teorie

Literární žánr:

Literární forma:

Literární druh:

Způsob vyprávění:

Jazyk:

Kompozice:

Národní literatura:

Rok vzniku:

Můj názor:

Základní motivy díla

1. Hlavní postava – jméno a charakteristika:

2. Charakteristika prostředí, kde se děj odehrává:

3. Setkání mladého muže (symboly:) a pastevce (symboly:)

4. Charakteristika obyvatel kraje popsaného v příběhu:

5. Předchozí život, životní zkušenosti a postoje pastýře:

6. Doplňte další motiv, který v díle následuje:
7. Návrat po 1. sv. válce: proměna
8. Jak prožil Elzéard válku?
9. Doplňte další motiv, který vás k této fázi děje napadá:
10. Krajině se vrací:
11. Zklamání a nezdary:
12. Růst tohoto díla (lesa) v dalších obdobích, úředníci prohlásí les za „.....“.
13. Elzéard zemřel v

Napište jednou větou, o čem tento film / literární dílo je:

Doporučili byste tuto knížku (nebo film) svým kamarádům? Proč?

JEAN GIONO: MUŽ, KTERÝ SÁZEL STROMY

Literární teorie

Literární žánr: *epika*

Literární forma: *próza*

Literární druh: *ekologická novela*

Způsob vyprávění: 1. os., vypravěč vševědoucí, 3. osoba

Jazyk: spisovný (zvláště nápadná úspornost ve vyjadřování, absence jakýchkoli literárních figur a tropů – důvod: má vést k autenticitě, přestože je příběh vymyšlený, má působit jako reálný), absence přímé řeči

Kompozice: *chronologická*

Národní literatura: *francouzská*

Rok vzniku: 1953

Základní motivy díla

1. Hlavní postava – jméno a charakteristika:

Elzéard Bouffier, 55 let – pastýř, spravené šaty, vstřícný, pohostinný, pracovitý, nenápadný, všímavý, pokorný a poctivý

2. Charakteristika prostředí, kde se děj odehrává:

pustá náhorní krajina, kde nic neroste; skličující pustina

3. Setkání mladého muže (symboly: *zvědavost, všímavost, městský přístup*) a pastevece (symboly: *zkušenost, rozvážnost, pokora*)

4. Charakteristika obyvatel kraje popsaného v příběhu:

obtížný život, špatné mezilidské vztahy, šílenství – důsledek klimatických podmínek v tomto kraji

5. Předchozí život, životní zkušenosti a postoje pastýře:

ztratil ženu a syna, přestěhoval se, život v osamění, smysl pro pořádek, pracovitost

další motivy, například krásné kamenné stavení, obsloužil ovce, oblečení, pohostinnost, pes, žaludy

6. Doplňte další motiv vyprávění: *sázení stromů*

7. Návrat po 1. sv. válce: *proměna krajiny*

8. Jak prožil Elzéard válku?

Nestaral se o ni, dál sázel stromy.

9. Doplňte další motiv, který vás k této fázi děje napadá: *les*

10. Krajina se vrací: *vláha a život*

11. Zklamání a nezdary: *všechny javory uhynuly, ohrožení za 2. sv. války – výroba dřevoplynu*

12. Růst tohoto díla (lesa) v dalších obdobích, úředníci prohlásí les za „*přírodní*“.

13. Elzéard zemřel v *domově pro přestárlé*.